



Lodewijk van Kemenade: missie voor wilde bomen

Met zijn nieuwe bedrijf 'Wilde Bomen' wil Lodewijk van Kemenade zich richten op 'deskundig beheer van inheemse bomen op oorspronkelijke groeiplaatsen'. Liefst in samenwerking met vrijwilligersgroepen.

Auteur: Wim Eikelboom

Is het een gladde iep of toch niet? Lodewijk van Kemenade haalt een loepje uit zijn zak en tuurt langdurig naar het boomblaadje in zijn hand. 'Het verschil met de Siberische iep is heel klein. De gladde iep heeft dubbel getand blad.' De nauwkeurigheid waarmee Van Kemenade te werk gaat in het Zalkerbos – een oud rivierbos in de uiterwaarden van de IJssel tussen Kampen en Zwolle – is kenmerkend voor zijn missie. Een boom is niet gewoon een boom, maar heeft een eigen geschiedenis. En dat is precisiewerk, wat Van Kemenade betreft.

Met zijn bedrijf 'Wilde Bomen' wil hij zich inzetten om de autochtone bomen en struiken van ons land veilig te stellen. 'Slechts drie procent van het totale areaal van bossen en landschapselementen aan bomen en struiken is nog wild en inheems. En daar gaat het ook niet goed mee, door gebrek aan gericht beheer.'

Bedreigd groen erfgoed

Van de honderd soorten inheemse bomen en struiken in ons land wordt naar schatting de helft bedreigd in hun voortbestaan. 'Veel lokale populaties zijn te klein geworden en dreigen uit te sterven. De wilde genen van onze inheemse

bomen en struiken zijn sterk bedreigd. Er is meer aandacht en focus op het behoud nodig.' In het Zalkerbos kreeg hij de smaak te pakken. Hier inventariseerde Lodewijk met Bert Maes alle bomen, in opdracht van provincie Overijssel. Hij merkte hoezeer een groep inwoners uit het dorp betrokken raakte. Ze wilden graag hun handen uit de mouwen steken. 'Een groepje heeft geholpen bij het verwijderen van bloeiende Siberische iepen die niet thuishoren in dit inheemse bos', vertelt Lodewijk. Onder zijn deskundige leiding en met toestemming van gemeente Kampen en provincie Overijssel vond dat plaats.

Voor bos en bomen als bedreigd groen levend erfgoed was volgens Van Kemenade lange tijd geen aandacht. 'Het bos is eeuwenlang economisch gebruikt. Voor de soortenrijkdom had men weinig oog. Het draaide om economisch nut. Het verdwijnen van soorten is met name gebeurd door aanplant en door het stopzetten van beheer, waardoor het bos donker werd. Mede daardoor zijn de wilde appel en wilde peer bijna uit ons land verdwenen.' 'Zelfs binnen de grenzen van een Natura2000-gebied is inheems bos een blinde vlek. We

hebben nu nog het oude, oorspronkelijke genenmateriaal. Het is zeldzaam geworden. En dat moeten we zien te behouden. De oorspronkelijke genetische waarde is de basis van ons ecosysteem.'

Tekort aan kennis

Ook in kringen van groen- en boomdeskundigen ziet Lodewijk van Kemenade een gebrek aan kennis. 'Ik zie professionele bosbeheerders die weinig oog hebben voor behoud van wilde bomen en struiken op de plek waar ze van oudsher groeien. In het beheer gaat veel mis. Dan krijg ik soms als reactie: "Er is nog zo weinig aan inheemse boskernen, waarom zou je je daar nog druk over maken?"' In opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit werkt Van Kemenade aan veldgids voor inheemse bomen en struiken. Dat doet hij samen met andere deskundigen, onder wie Bert Maes. 'We willen zo het onderscheid uitleggen tussen geplante en wilde exemplaren van bomen- en struikensoorten die van oorsprong in ons land thuishoren. Met die veldgids kunnen beheerders zelf aan de slag. Want vaak is het tekortschieten in beheer geen moedwil, maar een gevolg van een tekort aan kennis.' Op dat vlak wil Van Kemenade graag een rol spelen. 'Ik zeg: Hoe zeldzamer iets wordt, hoe belangrijker het wordt om het te behouden. Laten we bepaalde bomen en struiken in ons land alsjeblieft niet tot de laatste extreme zeldzaamheid laten komen. Ik zie een kentering: er is meer aandacht voor inheemse bomen en boskernen. Ook in de bossenstrategie wordt het genoemd: het behoud van wilde bomen-



populaties in situ. Dus daar is een kapstok voor ons werk.'

Boompurist

Op de vraag of hij weleens 'boompurist' wordt genoemd, antwoordt Van Kemenade: 'Ja dat klopt. Ik heb mijn hele leven al gehoord dat ik te groen ben. Maar ik heb de wetgeving aan mijn kant. Nederland heeft zich met het verdrag van Rio de Janeiro verplicht om de landelijke en lokale biodiversiteit te bewaren. We hebben ons te houden aan internationale verdragen. Het Rio-verdrag is van toepassing op het behoud van de laatste genenrestanten van oorspronkelijke bomen en struiken.'

Wat Lodewijk van Kemenade voor ogen staat is meer aandacht bij het beheer voor autochtone bomen en struiken en inzet op behoud daarvan. Tijdens de wandeling door het Zalkerbos wijst hij om zich heen. 'Kijk, daar zie je esdoorns extreem hard groeien. Die horen hier van nature niet thuis. De opmars van de esdoorn gaat ten koste van het oorspronkelijke bos van iepen- en essenstoven. Eigenlijk moet je dus jonge esdoorns verwijderen. Voor een beheerder is dat een dure opgave. Wanneer je dat met vrijwilligers doet is dat heel goed haalbaar. Je vergroot zo ook de betrokkenheid van de lokale bevolking op hun omgeving.'

Geduld

Hij borduurt daarin voort op zijn jarenlange ervaring als projectleider bij Landschapsbeheer Flevoland. 'Als je samen optrekt met vrijwilligersgroepen, kun je een belangrijke rol spelen in het beheer van oude boskernen. Aan goed beheer is nu vaak een schreeuwend gebrek.' Hij bepleit daarin de weg van geleidelijkheid. 'Een bos is geen tuin. Met stamtalvermindering kun je sturen in het systeem. Dus je moet bomen die je niet wilt geleidelijk verwijderen. Dat vraagt om deskundig en subtiel beheer, want elke boomsoort heeft een eigen karakter en reageert anders op verstoring van het bos door een beheeringreep. Zo kun je met geduld inheemse bomen beter beschermen.'

